

Apostolien teot 13

Apt. 10:1-29

Viime kerralla tässä Alusta alkaen –ohjelmassa pääsimme Apostolien tekojen 9. luvun loppuun. Tuossa luvussa alkoi jakso, joka kuvailee lähetystyön alkua. Yhdeksännessä luvussa ei tuohon asiaan ihan kunnolla olla vielä päästy, mutta kohta pakanalähetyksen saralla alkaa tapahtua.

Jätimme viime kerralla apostoli Pietarin oleskelemaan Välimeren rannalle Joppe –nimiseen kaupunkiin. Se on sama paikka kuin nykyinen Jaffa. Siellä Pietari asusteli Simon –nimisen nahkurin talossa.

Kymmenes luku alkaa näin:

Kesareassa oli Cornelius-niminen mies, joka palveli sadanpäällikkönä niin sanotussa Italialaisessa kohortissa. Hän oli hurskas ja jumalaapelkäävä, niin kuin koko hänen perhekuntansakin, hän antoi runsaasti almuja juutalaisille ja rukoili alati Jumalaa (Apt.10:1-2)

Kesarea oli Välimeren rannikolla sijainnut moderni hallintokaupunki, jonka Herodes oli rakennuttanut. Se oli myös roomalaisen miehitysvallan pääpaikka, joten siellä oli paljon sotaväkeä.

Kyseinen Cornelius oli upseeri, sadanpäämies ns. Italialaisessa kohortissa. Kohorttiin kuului 6000 miestä.

Mitä sitten tarkoittaa tuo ”hurskas ja jumalaapelkäävä”?

No tuo ”jumalaapelkäävä” (*foboumenos ton theon*) on ihan sellainen tietty käsite, jolla tarkoitettiin sitä, että tuohon aikaan oli paljon juutalaisuudesta kiinnostuneita pakanoita. He olivat pääasiassa ylempää luokkaa ja enimmäkseen naisia, mutta oli joukossa miehiäkin. He uskoivat yhteen Jumalaan, taivaan ja maan luojaan. He eivät voineet kuulua varsinaiseen juutalaiseen seurakuntaan eikä miehiä ympärileikattu. He yrittivät noudattaa osia Mooseksen lain käskyistä, kuten sapattikäskyä. He tunsivat kreikankielistä Vanhaa testamenttia ja olivat täten perillä myös siellä olevista lupauksista Messiaasta. Tämä kaikki merkitsi sitä, että he olivat sopivia evankeliumin kuulijoita. On hyvin luultavaa, että Paavalin myöhemmin perustamissa kristillisissä seurakunnissa he olivat ydinjoukkoa.

Corneliuksen hurskaus noudatteli juutalaisia tapoja. Tekstistä selviää myöhemmin, että hän piti juutalaisuuden rukoushetket. Myös almujen antaminen köyhille kuului juutalaiseen hurskausperinteeseen.

Kerran hän iltapäivällä yhdeksännen tunnin vaiheilla näki näyssä selvästi Jumalan enkelin, joka tuli hänen luokseen ja sanoi: "Cornelius!" Cornelius tuijotti peloisaan

enkeliä ja kysyi: "Mitä tahdot, herra?" Enkeli vastasi: "Rukouksesi ja almusi ovat uhrina nousseet Jumalan eteen, ja hän on muistanut sinut (Apt. 10:4-5).

Enkeli ilmestyi Corneliukselle rukoushetken aikaan. Se oli hyvin pelottava tapaus Corneliukselle. Mutta pelon lisäksi Corneliuksen sydämessä oli kunnioitusta: "Mitä tahdot, herra?"

Enkelin vastaus panee ainakin tällaisen luterilaisen aluksi vähän ihmettelemään. Voiko ihminen sittenkin tehdä jotain omia hyviä tekoja, joilla vaikuttaa Jumalaan? Eikö sen pitänyt olla niin, että pelastus on yksin armosta eikä Jumalaan pysty vaikuttamaan millään uskonnollisella yrittämisellä, kuten rukouksilla tai tahtomisilla tai almujen antamisilla?

Niinhän se toisaalta on. Luterilaisuus on ihan oikeassa: pelastusta ei saada siten, että meidän pitää ensin tehdä oma osamme ja parhaamme ja sitten Jumala kuulee meitä ja muistaa meitä ja antaa armonsa avuksemme.

Mutta sitten toisaalta pitää paikkansa sekin, mitä Jeesus itse opetti:

Anokaa, niin teille annetaan; etsikää, niin te löydätte; kolkuttakaa, niin teille avataan. Sillä jokainen anova saa, ja etsivä löytää, ja kolkuttavalle avataan. Vai kuka teistä on se ihminen, joka antaa pojallensa kiven, kun tämä pyytää häneltä leipää, taikka, kun hän pyytää kalaa, antaa hänelle käärmeen? Jos siis te, jotka olette pahoja, osaatte antaa lapsillenne hyviä lahjoja, kuinka paljoa ennemmin teidän Isänne, joka on taivaissa, antaa sitä, mikä hyvää on, niille, jotka sitä häneltä anovat! (Matt. 7:7-11).

Muistan yhä elävästi, kun rippikoululaisena kuulin tämän lupauksen ja aloin sen perusteella hellittämättömästi rukoilla Jumalaa, että jos hän on olemassa, niin hän antaisi minulle uskon Jeesukseen. Sain kyllä rukoilla aika monta päivää, mutta lopulta Jumala vastasi rukoukseeni ja minä, joka aiemmin en millään ollut kyennyt uskomaan Jeesukseen, eräänä aamuna hämmästykseni uskoin häneen.

Eli se pitää paikkansa, että Jumala vastaa sille, joka huutaa häntä avukseen. Hän, salattu Jumala, antautuu sen löydettäväksi, joka etsii häntä. Olennaista on se, että ihminen etsii sieltä, missä Jumala tahtoo tulla löydettäväksi. Tästä kertoo enkelin Corneliukselle puhuman sanoman jatko:

Lähetä nyt miehiä Joppeen noutamaan tänne Simon, jota kutsutaan myös Pietariksi. Hän asuu Simon-nimisen nahkurin luona, jonka talo on meren rannalla." (Apt. 10:5-6)

Miksi enkeli tuollaisen käskyn antoi? Koska Jumala tahtoi vastata Corneliukselle sen kautta, missä hän tahtoo olla löydettävissä. Ja se paikka on Jeesus Kristus. Se paikka on Jeesuksesta kertova sanoma, sillä siinä Jumalan Pyhä Henki vaikuttaa. Se paikka on kaste, jonka kautta ihminen pääsee osalliseksi Jeesuksen tekemästä sovitusyöstä ja hänestä tulee Jumalan lapsi. Tuon kaiken osallisuuteen Cornelius voisi päästä Pietarin ja hänelle uskotun evankeliumin sanoman kautta. Siksi enkeli käski mitä käski.

Kun enkeli tämän puhuttuaan oli mennyt pois, Cornelius kutsui luokseen kaksi palvelijaansa sekä yhden läheteistään, hurskaan sotilaan. Hän kertoi heille kaiken ja lähetti heidät Joppeen (Apt. 10:7-8)

Miten tuo Cornelius olikin fiksu! Hän totteli enkeliä. Hän ei ruvennut esimerkiksi järkeilemään, että mitä järkeä sitä nyt on lähettää porukkaa johonkin Jopen kyläpahaseen, jonkin tuntemattoman nahkurin luokse, jonka talossa haisi sen nahkuribisneksen takia taatusti hirmuisen pahalta. Sellainenhan oli aivan älytöntä, sillä jos Jumala on olemassa, niin hän on kaikkivaltias taivaan ja maan luoja, joka on kaikkialla läsnä ja jonka voi löytää mistä tahansa.

Mutta Cornelius ei tehnyt niin. Myöhemmän teologisen kielen avulla voisi sanoa, että Cornelius noudatti sitä opetusta, että Jumala on kohdattavissa hänen armonvälineidensä, sanan ja sakramenttien kautta. Kun ihmisiä johdatetaan Jeesuksen luo, niin se tapahtuu johdattamalla heitä kuulemaan raamatullista evankeliumin sanaa ja tulemaan ehtoolliselle. Ja ennen kaikkea tulemaan kasteelle, jos heitä ei vielä ole kastettu. Apostoli Pietari edusti noita asioita noilla seuduilla. Hän oli Jeesuksen apostoli ja hänelle Jeesus oli uskonut armonsa, evankeliumin sanoman kautta ihmisille annettavaksi. Cornelius teki hyvin, kun lähetti palvelijansa noutamaan Pietaria.

Nyt jätämme Corneliuksen kotiinsa Kesareaan ja hänen palvelijansa matkalle Kesareasta Joppeen. Kertomus siirtyy kuvailemaan sitä, mitä Pietarille sillä välin tapahtui siellä Jopessa nahkuri Simonin talossa.

Seuraavana päivänä, kun miehet olivat matkalla ja jo lähestyivät kaupunkia, Pietari nousi kuudennen tunnin vaiheilla katolle rukoilemaan. Hänen tuli nälkä ja hän halusi ruokaa, mutta sillä aikaa kun aterialla valmistettiin hän joutui hurmoksiin. Hän näki taivaan avoinna, ja taivaasta tuli alas ikään kuin suuri purjekangas, joka laskettiin maahan neljästä kulmastaan kannateltuna. Siinä oli kaikenlaisia maan eläimiä, nelijalkaisia ja matelijoita, sekä taivaan lintuja. Samassa hän kuuli äänen: "Nouse, Pietari! Teurasta ja syö!" Mutta hän vastasi: "Ei, ei, Herra! En ole koskaan syönyt mitään epäpuhdasta tai kiellettyä." Silloin ääni puhui uudelleen: "Minkä Jumala on puhdistanut, sitä älä sinä sano epäpuhtaaksi." Tämä tapahtui kolmesti. Heti sen jälkeen kangas nostettiin taivaaseen (Apt. 10:9-16).

Pietarin hurmosnäyssä olennaista oli se, että siinä Jumala tarjoi hänelle ruuaksi sellaisia eläimiä, jotka Mooseksen lain mukaan olivat saastaisia ja syötäväksi kelpaamattomia. Kun Pietari kieltäytyi, Jumala toisti tarjoomuksensa. Lopulta Jumalan ääni sanoi: "Minkä Jumala on puhdistanut, sitä sinä älä sano epäpuhtaaksi."

Tuo näkyhän saattoi tarkoittaa ainakin sitä, että Jumala oli poistanut ihmisiltä Jeesuksen myötä velvoitteen noudattaa Mooseksen lain ruokasäännöksiä. Tästähän Jeesus itsekin puhui aikoinaan:

Hän sanoi heille: "Oletteko tekin noin ymmärtämättömiä? Ettekö käsitä, ettei mikään ulkoapäin ihmiseen tuleva voi saastuttaa häntä? Eihän se mene hänen sydämeensä --

vatsaan se menee, ja sieltä se sitten ulostuu." Näin Jeesus teki selväksi, että kaikki ruoka on puhdasta. Ja hän jatkoi: "Se mikä tulee ihmisestä ulos, se saastuttaa ihmisen. Juuri ihmisen sisältä, sydäimestä, lähtevät pahat ajatukset, ja niiden mukana siveettömyys, varkaudet, murhat, aviorikokset, ahneus, häijyys, vilppi, irstaus, pahansuopuus, herjaus, ylpeys ja uhmamieli. Kaikki tämä paha tulee ihmisen sisältä ja saastuttaa hänet." (Mark. 7:18-23)

Eli: Mikään ruoka ei ole uskonnollisessa mielessä epäpyhää ja kristityiltä kiellettyä. Jokin ruoka voi olla epäterveellisempää kuin toinen, mutta sellaisia asioita ei pidä käsitellä uskonasiaina, vaan terveystiedon kysymyksinä. Ne eivät vaikuta jumalasuhteeseen.

Mutta tuossa Pietarin näyssä oli varmasti muutakin sisältöä, ja sitä hän jäi miettimään:

Kun Pietari vielä ihmetteli, mitä hänen näkynsä oikein tarkoitti, Corneliuksen lähettämät miehet ilmaantuivat portille. He olivat kyselemällä löytäneet Simonin talon ja tiedustelivat nyt kuuluvalla äänellä, oliko talossa vieraana Simon, toiselta nimeltä Pietari. Pietarin yhä pohtiessa näkyään Henki sanoi hänelle: "Kolme miestä kysyy sinua. Mene alas ja lähde epäroimättä heidän mukaansa. Minä olen lähettänyt heidät." Pietari meni alas miesten luo ja sanoi: "Minä olen se, jota etsitte. Mikä on asianne?" Miehet vastasivat: "Pyhä enkeli on ilmestynyt sadanpäällikkö Corneliukselle, joka on hurskas ja jumalaapelkäävä mies ja hyvässä maineessa kaikkien juutalaisten keskuudessa. Enkeli käski hänen kutsua sinut kotiinsa ja kuunnella, mitä sinulla on sanottavana." Silloin Pietari pyysi miehet sisään vieraikseen (Apt. 10:17-23).

Tässä Pyhä Henki johdattelee Pietaria hieman samalla tavalla kuin hän johdatteli diakoni Filippusta Etiopian kuningattaren hoviherran tapauksessa. Se olikin varmaan tarpeen, sillä muuten Pietaria olisi saattanut epäilyttää lähteminen kolmen vieraan miehen matkaan. Ehkä he olivat sotilaita virka-asuissaan, mikä olisi tehnyt lähtemisen vieläkin epäilyttävämmäksi.

Seuraavana päivänä Pietari lähti matkaan miesten kanssa, ja muutamat Joppessa asuvat veljet tulivat hänen mukaansa. Sitä seuraavana päivänä hän tuli Kesareaan. Cornelius oli kutsunut koolle sukulaisensa ja lähimmät ystävänsä ja odotti tulijoita. Kun Pietari oli astumassa sisään, Cornelius tuli häntä vastaan ja kumartui hänen edessään maahan saakka. Mutta Pietari sanoi: "Nouse, minä olen vain ihminen niin kuin sinäkin", ja auttoi hänet ylös (Apt. 10:23-26)

Cornelius oli siis kutsunut taloonsa ison joukon sukulaisiaan ja ystäviään odottamaan Pietaria. Hän piti tätä hyvin suurena asiana, ja niinhän se olikin. Jumalalla, taivaan ja maan luojalla oli heille asiaa ja se liittyi jollain tavalla Pietariin. Cornelius kunnioitti tätä niin paljon, että tuli Pietaria vastaan, ilmeisesti kaupungin portille, ja kumartui maahan Pietarin eteen. Sellaista ei juutalaisuudessa tehty kenellekään muulle kuin Jumalalle tai hänen enkelilleen. Niinpä on ymmärrettävää, että Pietari ei sitä hyväksynyt vaan nosti Corneliuksen seisalleen.

Sitten hän Corneliuksen kanssa keskustellen meni sisään ja tapasi siellä suuren joukon ihmisiä. Hän sanoi heille: "Niin kuin tiedätte, juutalaisen ei ole sallittua seurustella toiseen kansaan kuuluvien kanssa eikä mennä heidän luokseen. Jumala on kuitenkin osoittanut minulle, ettei ketään ihmistä saa pitää epäpuhtaana tai saastaisena. Siksi lähdin vastustelematta, kun minua tultiin hakemaan. Nyt tahtoisin tietää, miksi te pyysitte minua tulemaan." (Apt. 10:27-29)

Pietari käppäili Corneliuksen kanssa kaupungin halki tämän talolle, ystävällisestim keskustellen. Sekin oli jo melko outoa, että syntyperäinen juutalainen, uskonnon vakavasti ottava sellainen, oli pakanan kanssa noin ystävällisissä väleissä. Vielä oudommaksi meno äityi, kun Pietari ja hänen Joppesta mukanaan tuomat muut juutalaiskristityt astuivat sisään Corneliuksen taloon. Siellähän oli koko talo täynnä Corneliuksen sukulaisia ja ystäviä, kaikki umpipakanoita. Ja sellaisten kanssa juutalaisten ei Mooseksen lain mukaan ollut lupa seurustella eikä mennä heidän luokseen, ei ainakaan tuona aikana vallitsevien tulkintojen mukaan.

Silloin Pietari kertoi, mitä hänen näkemänsä näky taivaasta alas lasketusta liinasta ja siinä olleista erilaisista eläimistä oli tarkoittanut: ketään ihmistä ei saa pitää epäpuhtaana tai saastaisena. Se merkitsi järisyttävää oppituntia hänelle itselleen mutta myös niille muille juutalaiskristityille, jotka olivat hänen kanssaan tulleet pakanan kotiin.

Ensi kerralla kuulemme mitä sitten tapahtui.